

Олександр Забарний

Із циклу «Міліцейські оповідки»

Невільний з Вільного

Цього року зима видалася на славу... На календарі вже березень, а градусник немов би замерз на позначці мінус дванадцять. Пухка затишна перина снігу, що вкрила околиці цього невеличкого приміського хутірця із

гучною назвою Вільний, лише подекуди взялася сивими пасмами, а так радувала зір і надавала якогось піднесеного настрою. Отож, весною і не пахло.

Лікувально –відновлювальний центр МВС України де я перебував загубився серед міжгір'я у лісі, який взимку вражав своєю спустошеністю та сірістю. Поодинокі сосни та ялини немов би підкреслювали його непривабливість. Високі пагорби, які з трьох сторін оточили будівлю лікарні, захищали її і від вітрів, і від столичного гаміру

Хутір Вільний виник давно, ще за часів Київської Русі, дякуючи Феодосію Печерському, який на початку минулого тисячоліття заснував тут скит, а згодом викопав печерну церкву, яка пізніше обросла новими печерами і перетворилася на чоловічий монастир. Зелень лісу ховала ченців від сусти мирської, а ще забезпечувала харчами та теплом. Криниця із кришталево чистою водою не лише стишувала спрагу, а й давала надію на спокійне майбуття. Отак і проживала тут монастирська громада протягом багатьох століть. Проживала у мирі та злагоді, у праці та щирій молитві до Бога. Звели дерев'яну церкву, дещо пізніше муровану, а потім розжилися і на монастирські будівлі...

Буревії соціальних змін обминали цю тиху обитель. Так тривало аж до середини 30-х років ХХ століття. Невідомо кому заманулося розігнати ченців, а в будівлі монастиря розмістити колонію для малолітніх злочинців. Але сталося саме так... Щоправда, монахи не полишили своєї землі, а перебралися до печер, просячи у своїх молитвах «врозумити заблудших». Проте це мало допомагало... Народний комісаріат внутрішніх справ твердо вирішив прибрати цю територію до своїх рук. Так зіткнулися інтереси світські з церковними... Так зіткнулася сила духу із силою влади. Скільки б не «зачищали» міліціонери навколишні печери від ченців, вони все одно поверталися туди. А тому хутір Вільний цілком виправдовував свою назву.

У роки Великої Вітчизняної війни монастир знову повернувся до лона церкви, проте одразу ж після звільнення столиці України на його території був облаштований табір для військовополонених, які відбудовували Київ. Об'єкт назвали стратегічним і наказали ченцям забиратися геть під загрозою розстрілу. Проте ті, скинувши рясни, заснували шевську артіль і почали шити чоботи для потреб армії, але своєї землі не полишили...

Невідомо скільки б тривало це протистояння, якби у середині п'ятдесятих років хтось із мудрих керівників правоохоронного відомства наказав побудувати шпиталь трохи вище за територію Церковщини. Коли ж лікарня була збудована і настало омріяне примирення...

- Воно конешно правильно, на нашій роботі без гріхів не обійдеся... А тут дивишся на храм і подумки просиш: «Пробач мені, Господи, гріхи мої», - говорив мій сусіда по палаті Степан Федотович Чайка, полковник міліції у відставці, легенда столичного карного розшуку. Цього зовні міцного і дужого чоловіка не брали а ні кулі, а ні ножі, підводило лише серце... А тому він жартома говорив: «У мене інфарктів, як

зірочок на погонах. За кожен велику, по-новому». Його кремезна постать, здавалося, займала пів кімнати, але головною ознакою цієї доброї і порядної людини було невичерпне почуття гумору. Він жартував з будь-якого приводу, знав незлічену кількість анекдотів та життєвих історій...

- Я тобі так скажу, Олександр, усі болячки від нервів... лише венеричні від задоволення. А тому нічого відлежуватися, мозолі на сідницях нарощувати, піднімайся і гайда на прогулянку.

Суперечити Федотовичу було справою марною, а тому я хутко одягнувся і ми попрямували до лісу, як казав Чайка, «накручувати кілометри для загартування серця».

День й насправді видався чудовим... Сонячний, з морозцем, проте без вітру. Ми йшли протоптаною стежиною, серед химерних тіней дерев, які проектувало сонце на біле простирадло галявину. Велична непорушність лісу дарувала душі спокій...

Стежина вже почала дертися на пагорба, коли назустріч нам трапився чоловік із санчатами на яких вгніздилася чимала в'язанка дров. Він був у вушанці, засмальцьованій куфайці, з під якої вибивалася ряса...

- Добрий день, батюшко, - привітався Федотович, - а зустріти священика, то на добро, чи на клопіт?

- Добрідень, - чемно відповів ченець.- Будь-яка людина має бути на добро.

- Е ні, минулися ті часи, - напівжартома вів далі Чайка. – Моя покійна матінка увесь час говорила: «Світ змінився, Степане. Раніше зустрінеш у полі, чи у лісі чоловіка, радієш – не сумно разом буде іти..., а нині зустрічаєш – ховаєшся, лячно, чи не образить?».

- На все воля Божа, Степане Федотовичу,- стримано відповів монах.

Ми поступилися дорогою і він далі потягнув свої сани у напрямку до монастиря. Відійшли вже метрів з тридцять, як Чайка запитав:

- Слухай, Сашко, а звідки він знає як мене звати та ще й по-батькові? Я ж його вперше бачу.

- Запитайте щось легше, Федотовичу... Я звідки знаю. Може доля зводила коли?

- Та ні, в мене пам'ять на обличчя добра. Перевірена роками...

- То доженіть, запитайте.

- Ага, якраз... Запам'ятай, Олександр, на все життя стару приказку: «Полковник що біжить, у мирний час викликає непорозуміння, а у військовий – паніку!». Затям собі, я навіть за дівчатами не бігав...

- А як же ви одружилися?

- То був результат не зовсім вдалої операції...

- Ось я Марії Трохимівні доповім, - зі сміхом зауважив я.

- Избав його, Господи, од такої дурниці, - підхопив мій жартівливий тон розмови Федотович. – І все ж, звідки він мене знає?

Десь за годину ми здолали намічений маршрут і не поспіхом повертали додому, коли Чайка знову почав розмову про монаха:

- Я тут, Сашко, перевірів картотеку своєї пам'яті. Серед злочинців цього чоловіка немає... Але погляд його мені добре знайомий. Погляд у нього наш – міліцейський

- А ви що, якимось по-особливому дивитесь?

- Ти що, кінофільму «Москва сльозам не вірить» не бачив. Там Олексій Баталов дуже точно сформулював: «Міліціонери і неодружені жінки дивляться по-особливому – оцінюючи...»

- А нам, простим смертним, цього не дано, - ображено заперечив я. – А як же письменники, художники, журналісти?

- Е ні, то дещо інше. Згоден, не так як у людей, але і не так, як у міліціонерів.

- Звісно, куди нам до вас...- вдавано набусурманився я.

Ми вже зайшли у молодий березнячок, який підбіг до невеличкого ставка, що спочивав під кригою, коли назустріч нам трапився все той же чернець, щоправда із порожніми санчатами. Він повертався до лісу. Побачивши його, Чайка прискорив ходу, я ледь встигав за ним. Ми знову зустрілися на стежині...

- Бог в поміч! – ще здалеку почав Федотович. – А скажи мені, брате, цигарки у тебе випадково немає?

- Дякую на добрім слові, - відповів чернець. – Не палю, віра не дозволяє...

- А раніше палив? – підтримав розмову Чайка, уважно розглядаючи чоловіка. Той від погляду не ухилився, навпаки витер рукавицею чоло, на яке із під шапки випало сріблясто-чорне пасмо волосся.

- Я раніше, Федотовичу, багато що робив... Хіба не пам'ятаєте? – чернець сховав посмішку під сиві вуса і розправив долонею бороду. – Хоча у людей пам'ять коротша за вік. Багато хто впізнавати не бажає...

- Ти, божий чоловіче, мене не совісти... Я тобі не школяр. А от де зустрічалися я й справді пригадати не можу. Так будь добрим, допоможи, - широко зізнався Чайка.

- Та ви ж мене у розшук брали, - гірко посміхнувся чернець. – Справу Валета пам'ятаєте? 1992 рік...

- Мишко! Москаленко! – вигукнув Чайка, притискаючи до себе чоловіка. – Клята борода та вуса... Зовсім змінили чоловіка. Тобі ж ледь за сорок...

Сонце вже повернуло за полудень. Майже годину розмовляють колишні співробітники, присівши на грнджолі. Я, підперши плечем ясена, не заважаю їм, уважно дослухаючись до розмови.

- Коли при затриманні Валет підстрелив вас і кинувся з подільником навтьоки, я почав переслідувати його. Та куди «Жигулям» до «БМВ»... Ледь утримувався на хвості. Уже майже вискочили за місто... І раптом з однієї із приміських вуличок хлопчина на велосипеді... Русявий такий... Років дванадцять. Брязь! І вже під колесами. Я і вдяти нічого не встиг... Та що там вдяти, я навіть втямити не встиг...- Михайло в розпачі махнув рукою. – Яка вже там погоня! Вискочив, до хлопчача, а у нього мізки на асфальті...

Він важко зітхнув і закрив задубілими від морозу руками обличчя... Помовчали, кожен роздумуючи про своє.

- Та ні, я образи ні на кого не тримаю. Сам винен... - повів мову далі Михайло. – Але боляче... Усі відразу відмежувалися. І керівництво, і колеги... Одним словом «здали». А далі все за Кримінальним кодексом... Стаття «Незумисне убивство». Термін. «Червона зона». І довгі роки самотності... Навіть листівку ніхто із друзів не передав, не те що передачки. Дружина і та чекати не стала... Розлучилися. Та хіба ж я це зумисно вчинив?! Окрім прокльонів та материнських сліз слова доброго від людей не почув... А на зоні поряд з хабарниками та гвалтівниками вкалувати довелося. От і зневірився я у людській правді. Відсидів як кажуть «від дзвінка до дзвінка». Звільнився... ні житла, ні роботи, ні друзів. Та що там, світ навколо і той змінився! Багачі, жебраки... Та ще й мама померла. От я і запив...

Михайло знову замовк. Ні Чайка, ні я не наважилися перервати той лет думок. А можливо то була сповідь перед Богом і людьми? Та згодом Москаленко продовжив:

- Чим більше пив, тим частіше у сни мої приходив той хлопчина. Русявий на велосипеді. Прийде у мій сон, прямисінько мені в очі дивиться і мовчить... А мені видається, що він не в очі, а в душу мою заглядає. Чи не чорна?!

Він знову замовк... Цього разу мовчанка затягнулася.

- Ти знаєш, Мишко, я тебе не зраджував... - стиха почав Федотович. – Що Валета випустив, моя вина! Я керував операцією. За що й кулю в живіт отримав. Перекоаний був, що візьмемо тихо, от і не підстрахувався. Та й про автівку не подумав... Ну, а далі шпиталь та довгі місяці лікування. Коли оклигав – ти вже на зоні. А далі

закрутила робота, понесла... З райвідділу в управління перевели. А Валета я таки взяв, років через два після того випадку...

Михайло посміхнувся:

- Жаль, що йому на суді ще за дві долі терміну не додали... За хлоп'я, ... та й за мою скалічену. Я певно так і загинув би від алкоголю, якби не потрапив на сповідь... Розповів священику про свої болі, про свої нічні видіння, про своє горе... І показав він шлях моїй душі до очищення і оновлення. І шлях цей у молитві до Господа за гріхи наші... І вірите, легше стало на душі. Пішов у монастир послушником, працював і молився, а це вже років зо два як постриг здійснив. У щоденній молитві прошу в Господа прощення за важкий гріх. Як ви думаєте простить? – запитав майже пошепки Михайло і не чекаючи відповіді поспіхом підвівся. – До побачення. Мені ще з лісу до вечірньої слід повернутися.

Його згорблена постать поспіхом стала віддалятися, тягнучи за собою сани. Ми деякий час постояли мовчки. Я ще був під враженням від почутого, а Чайка про щось зосереджено думав. Він перший порушив мовчанку:

- Зовсім не по правді вийшло... Ех, який опер був! – і зовсім стихшено запитав.
- Як ти думаєш, вимолить він у Бога прощення? Хороший же чоловік...

Я знічено промовчав. А сам подумав: «Вимолить... Бо тут земля свята. Не може чесна людина у Вільному бути невільником. Навіть у свого сумління...»

Оказія

Сонце вже сховалося за крони дерев. Та поодинокі промінці ще підсвічували посивілі хмари. У шпиталі готувалися до вечері. Мій сусіда по палаті, полковник Чайка запросив мене на прогулянку, «нагуляти апетит». Ми не поспіхом мандрували мимо чималенького гурту ялин, які були висаджені на території лікувального центру ще за часів його будівництва. За кілька десятиріч ялини вирости, зміцніли, і нині постали у всій своїй красі.

- Ялинкова варта, як під Кремлівською стіною, - вихопилося у мене.
- Ну ти й порівняв... І зверзеться таке, - розреготався Федотович, - Та то ж цвинтар, а це природа. Різницю відчуваєш?
- Та який же то цвинтар... То ж серце Росії, а донедавна і всього Союзу!
- Та все одно ж цвинтар. Ти ж бачив скільки під отією стіною поховань? Та й в самій стіні... - не поступався Чайка.
- Та то ж гордість держави! - з удаваною серйозністю наполягав я.
- Гордість держави упокоїлася на Новодівичому кладовищі - Гоголь, Чехов, Довженко... Чи на Ваганьківському - Єсенін, Шукшин, Висоцький... - серйозно відповів Чайка.

- Ех, сказали б ви це за часів Брежнєва чи Андропова... Дізналися б «де Макар телят не пас», - посміхнувся я.

- А я й тоді таке казав. Думаєш у мене лише ордени та подяки були? Доган також вистачало! – не поступався Чайка. – Одну навіть через Брежнєва отримав...

- Не вигадуйте, - обірвав його я, хоч цікавість брала своє. – Де був Брежнєв, а де ви...

- Не віриш, тоді слухай.. Було це в травні 1975 року, якраз в переддень святкування тридцятих роковин великої Перемоги. До цієї знаменної дати у Києві завершили реконструкцію проспекту Перемоги, а на площі, перед «Україною» та цирком, возвели пам'ятний знак, величний обеліск. Ну, ти знаєш... Він і нині там стоїть. Так от, на відкриття цього обеліску мав приїхати особисто Леонід Ілліч... Вони з Володимиром Васильовичем Щербицьким друзі були крепкі... Той і запросив. Ну, а яке урочисте відкриття без мітингу, промов, перерізання червоної стрічки. Люду зібралося... пів Києва! Школярі, студенти, службовці, робітники промислових підприємств... Усі підходи до площі заповнили. Але на площі, звичайно ж, порядок. Організація безпеки на

найвищому рівні. На тротуарах люди, а по периметру площі очепили міліціонери. Рясенько так... Один через кожні три метри. Трохи ближче до обеліску – офіцерський склад МВС... за нами ланцюжок хлопців у цивільному. Дрібенький такий... А біля пам'ятного знаку, в каре пліч-о-пліч вишикувалися курсанти військового училища імені Фрунзе. Десь опідні урочистості мали розпочатися. Уже позбиралися усі, окрім високих гостей. Та й ті з хвилини на хвилину мають під'їхати... Коли це глянь, із алеї бульвару Шевченка, крізь натовп пробирається жіночка середніх років. Вискочила і крізь міліцейський кордон на площу... А в руках у неї... автомат Калашникова! Уявляєш собі картину? І вся площа на неї дивиться. Мої хлопці знітилися... А вона волає: «Пропустіть!»

За кілька хвилин проскочила наші кордони, хлопців у цивільному, та й врзалася у шеренгу курсантів... Тут її, сердешну, і взяли під білі рученьки... зброю відібрали, а саму у підземний перехід під площею повели. У цю мить як раз і високі гості прибули. Почалися урочистості. Музика, промови, квіти, почесна варта з піонерів, голуби... Леонід Ілліч на обеліску червону стрічку перерівав. Усе пройшло на належному рівні!

Уже пізніше, на «розборі польотів», я дізнався історію про жінку з автоматом... Виявляється один нерадивий піонер із почесної варти, чи то не зрозумів, чи то забув, що треба зайти до школи за учбовою зброєю. Приходить він на площу, а автомата немає... Троє зі зброєю, а четвертий – ні! Ну яка тут почесна варта? А треба ще зважити на рівень заходу... на високих гостей. Відповідальний зателефонував до школи і попросив організатора з позакласної роботи терміново доставити зброю на площу. Та й кинулася виконувати наказ... Слава Богу, встигла! Ну а мені, та ще декому із людей в цивільному, догани вліпили... За те, що наші співробітники не змогли своєчасно локалізувати порушника громадського порядку. Зате, Брежнєва я близенько побачив, ну, майже ось так як тебе. Справний був чоловік... Ось така okazія вийшла.

- Федотовичу, а ви не вигадуете? – перестрашувався я.

- І радий би пожартувати, так сотні ж киян підтвердять, -- невдоволено огризнувся Чайка. -- Ходімо вже вечеряти.

Біля телевізора

Офіційно тримати телевізор у палаті кардіології недозволено. Мовляв, нічого зайвий раз хвилювати хворих. Але як же тут влезати, коли розпочався вже чемпіонат України з футболу?! Степан Федотович Чайка -- болітник зі стажем. Для нього київське «Динамо», що для Пеле «Сантос», чи для Ейсебіо «Бенфіка»... А тому усіма правдами, чи неправдами, але випросив він у головного лікаря телевізора, підєднав антену... і ми одразу ж перетворилися на поінформованих людей.

Пораділи за київських та донецьких футболістів, посміялися із жартівників із Верховної Ради, які надумали із Китаю до України гречку завозити. Просиділи вечір з Савіком Шустером обговорюючи пенсійну реформу... Так нічого і не второпали, окрім того, що буде встановлена певна межа пенсії. Але тим, кому нарахували понад, змінити вже неможна...

- Трясця твоєї матері, - спересердя сплюнув Чайка. – Ті хто мав, той і матиме! А нам знову катма... І навіщо ж тоді реформу затівати?

- Щоб молодим державним службовцям апетит втихомирити,- байдуже закинув я.

- Так вони ще до пенсії так наберуть, що і за вуха не відтягнеш! Ти ж глянь скільки у Раді мільйонерів...

- Облиш, Федотовичу, чужі гроші рахувати, -- заспокоїв його я.

- Та якби вони були чужими, а то ж наші, народні... - не вгавав той.

Нашу суперечку перервали «Підсумки дня» на першому національному. У відео сюжеті один добре відомий усім депутат пояснював свій перехід із опозиції до владної коаліції. Головна думка його промови була такою: «Я там де реформи... А коли ото наші повернуться до влади? Та й чи повернуться!»

- Ох, і жук... ох, і жук... І тут викрутився, -- скептично зауважив Чайка. – Прилюбій владі не загине! І що головне, і змолоду таким крученим був... Реформатор!

- А ви що його давно знаєте? – поцікавився я.

- Та із середини семидесятих. Я тоді у одному із райвідділів Київської області працював, а він головою місцевого колгоспу. Багатеньке було господарство: і зернові, і м'ясо –молочна продукція, і пасіка, і птахоферма хороша. Щоправда, він це у спадок отримав від попереднього голови, коли той пішов на пенсію. Але нічого з обов'язками справлявся... Аж раптом - надзвичайна пригода! У господарстві згоріла свиноферма. А треба сказати тобі, що раніше у вжитку не було такого модного словечка як «спонсор». Частіше вживали слово «шефи»... Так от, саме це господарство і взяло шефство над нашим відділом. То курчат на пайки підкинуть, то гречки чи цукру. Одним словом – дружили... Начальник райвідділу, підполковник Сомко викликає мене і каже: «Їдь, Степане, у Христинівку. Там у шефів проблеми. Подивись, чи не було підпалу? Та й пожежників притримай, щоб бува не образили шефа...» Що тут вдієш? Наказ є наказ, поїхав виконувати...

Прийжджаю, а пожежники уже на місці, акта складають. Як кажуть оті жартівники: «Гасили гарно – згоріло все!» Ну, звісно, ніякого підпалу там не було... закоротила стара електропроводка, жарини впали на соломку для підстелки, та зайнялася і пішло. Згоріла ферма і свині. Проте пожежникам треба винних знайти, або ж самі винні будуть: чому вчасно не перевірили? Не запобігли пожежі... От і стараються. А цей реформатор Іван тихенько так каже: «Хлопці, ви тут на згарищі перемазалися, потомилися... А час вже до обіду. Поїхали у баню. А акта допишемо потім...» На тому і порішили. Щоправда, я хотів відмовитися, ще робота у відділі була, та хлопці-пожежники настояли.

Отож, подалися ми до бані... А там усе пашисть! Пар, як у казці... Віничкі березові. Холодне пиво з раками... Попарилися. Господар запрошує до столу. А там: поросятко засмажене, ковбаска домашня, циплята копчені, карасі у сметані... І медовуха власного виробництва, повіриш, градусів шістдесят. Ну як від такого відмовишся...

Поїли, випили і погляди наші на пожежу змінилися. А тут ще і реформатор скаржиться: «Хлопці, мені ця пожежа, як кістка в горлі. Документи на орден в столицю вже пішли... А тут таке... Що згоріло – відновимо! А я вам шефську допомогу організую: гречки, борошна, цукру, м'ясця».

На тому і порішили. Тут таки, у бані, написали акта, що то була не пожежа, а «контролируемое сжигание мусора» ... та й взяли доїдати карасів. Ось така була справа.

Федотович вимкнув телевізор. Деякий час помовчав, а потім сумно похитав головою:

- Чи ж думав я тоді, що на мою Україну гречку з Китаю будуть завозити. Догосподарювалися, реформатори хрінові...

Рижа

Рижою у хуторі Вольному називали стару суку, що жила на території лікувально – відновлювального центру. Жила вона тут давно, років з десять. Мала власну буди біля комори, але туди приходила лише спати, а так розміщувалась біля входу до головного корпусу, під старою ялиною. Тут їй було зручно... Густе віття дерева прикривало і від снігу, і від вітрів та дощу. Електрик Микола приніс зі складу м'яку подушку від списаного крісла, яка правила їй і за постіль, і за трон...

Рижу в лікарні любили всі. Лікарі – за лагідну вдачу та витримку... господарники – за те, що вночі вона справно виконувала обов'язки сторожа... кухарі – за те, що ніколи не випрошувала і не крала харчів. Свою миску з їжею вона приймала достойно, як і належить трудязі, який її чесно заробив.

Та найбільше Рижу любили хворі кардіологічного відділення. Певно не було жодного пацієнта центру, який би не виніс із їдальні після обіду чи вечері для неї щось смачненьке. Та й було за що...

Як говорила старша сестра відділення Надія Іванівна: «Рижа – мій заступник з тренувально-оздоровчої роботи». Хворі знають, що для реабілітації дуже корисно щоденно ходити, загартовувати серце. Спочатку метрів п'ятдесят, далі сто, а там дивись і кілометр осилиш. Отож, на території лікарні було прокладено кілька маршрутів: від першого – найкоротшого, до п'ятого – довжиною у два з половиною кілометри. Складність останнього полягала у тому, що він вів на підйом, на пагорби покриті лісом. І якщо коротші маршрути були в полі зору лікарів, то останній був практично поза їх увагою. І тоді до справи бралася Рижа. Як тільки хтось із хворих підходив до вказівника «маршрут №5», як Рижа заступала йому дорогу, обнюхувала, а потім першою ступала на стежину. Вона йшла попереду й задавала темп руху. Не знаю що їй правило за орієнтир: чи то вік хворого, чи то ступінь захворювання? Але для одних вона бігла доволі прудко, а перед іншими ледве перебирала лапами, часто зупиняючись. Обганяти на вузькій стежці себе вона не дозволяла, а якщо навіть комусь це вдавалося, то лише на кілька хвилин. Вона прискорювалася і вже через мить все одно йшла попереду. Провівши хворого маршрутом Рижа знову поверталася під ялину і чекала на нову групу бажаючих помандрувати.

Якось я хотів випробувати її спостережливість. Завершивши перше коло, одразу повернув на друге... Рижа хутко мене оббігла, заступила стежку і загрозово загарчала.

- Не обдуриш, - з посмішкою сказав мій сусіда Степан Чайка. – Вона добре засвоїла наказ лікарів: «максимальне навантаження – одне коло». Роки зо три тому, одному чоловікові на маршруті стало зле, втратив свідомість. Добре що Рижа була... Вона примчала, такий лемент вчинила, що вся лікарня на ногах була. А Надію Іванівну за поділ халата до стежини потягнула.

Я любив гуляти цією стежиною вечорами, коли сонце вже котило на захід. І хоча Рижа на той час була вже втомленою від щогодинних мандрівок, вона все одно піднімалася і знехотя пленталася за мною. Та як тільки-но я додавав ходу, вона мене оббігала, ставала попереду і задавала потрібний (тільки їй відомий, але прийнятний для мене) темп мандрівки.

Коли у її собачому житті з'явився Салабай мені не відомо. Санітарки говорять, що років два тому. Салабай – молодий, дебелий, білявий пес, надзвичайно жвавий і прудкий. Енергія та дурість у нього, як кажуть, «зашкалювала». Він міг годинами ганяти по подвір'ю, зчинити лемент, без будь-якої на те причини, а ще любив «жебракувати», випрошуючи у пацієнтів чи то цукерку, чи печиво... Одним словом: «ні Богу свічка, ні чорту кочерга». Щоправда Рижа уміла його втихомирити. Коли Салабай перебирав міру у чомусь, вона хапала його за вухо і сіпала так, що він одразу ж затихав. І хоч був сильнішим за неї, та не пручався... Певно, розумів, хто в господі за старшого.

У них було маля. Пухке, веселе цуценя, якого сестрички любовно нарекли Умкою. Саме йому Рижа поступилася будкою і уважно стежила, щоб бува чого не накоїв. У Умки

була погана звичка – він не любив авто... Як тільки-но хтось із лікарів лишав свою автівку на стоянці Умка одразу її «мітив», міг погризти бризговика, або просто погарчати.

Якщо ж на маршрут виходив великий гурт людей Рижа залучала до роботи усю свою собачу родину. Сама бігла попереду, а Салабай із Умкою позаду, щоб була хтось не відстав. І якщо Умка не поспівав за громадою, то Салабай вертав за ним, брав за холку і підносив до гурту. Ось така сімейна ідилія. Щоб там не було, але хворі Рижу поважали...

Біда прийшла неочікувано... Того дня Рижа черговий раз повела хворих. Салабай, певно, погаявся до монастиря «пожебрачити». Умка залишився без нагляду. Саме в цей час на подвір'я лікарні заїхав новенький «джип». Молода пара вийшла з машини і попрямувала до приміщення. Умка подався до автомобіля і почав вовтузитися із бризговиками. Скільки це тривало невідомо. Та коли позашляховик від'їхав, на асфальті лишилося пухнасте передавлене тільце.

Тієї ночі хворі не могли заснути від собачого виття... А під ранок усе вщухло. Більше Рижої я не бачив. Микола-електрик каже, що знайшли її на обухівській трасі. Кинулася під вантажівку...

лютий, 2011
х. Вільний